

Стихови: Не помињи Речи Божија сагрешења умрлих;
Твоје добро милосрђе мртви не објављују;

Овога дана је спомен свих од века људи који су у вери умрли, а празник су установили свети оци да се служи, а из следећег разлога:

Бројни су људи на даљини претрпели насилну смрт, било на мору или непроходним планинама, стрминама и провалијама, при разним несрећама (катастрофама).

Неки су пак од глади или од пожара, у мразу и леду, у ратовима и другим начинима смрт претрпели. Неки као убожјаци и немоћни нису имали опело ни читање псалама и химни као што приличи, па су зато божествени оци покренути својим човекољубљем установили чинити спомен свима овима у нашој саборној православној Цркви. Тако су оци примили од светих апостола да и у случајевима када по прописима Цркве нису имали заупокојене службе да се сада овим заједничким поменом и они спомену.

Сматра се да овим што се ради њих чини примају велику корист. Пре свега да се по овоме обрасцу у црквама Божијим чини спомен за душе упокојених. Са друге стране, пошто је Еванђеље о другом доласку Христовом одређено да се сутра чита, приличи душама умрлих чинити спомен. Да бисмо умолили страшнога Судију који никога не оправдава учини своју убичајену милост ка њима и да их удостоји обећане рајске хране.

Пошто свети оци желе у следећу недељу обележити изгнање Адама из раја то ова субота дође као неки увод. А после свега овим сада предахом да би одатле као почетка кренули.

Најпосле, пошто све нас који живимо чека испитивање од неизбежног судије, хоће тиме људе да покарају и за пост припреме.

Суботом увек чинимо помен упокојенима, јер је и код Јевреја субота дан покоја тј. мировања. За све који су се

упокојили чинимо молитве у дан упокојења, а поред тога одређено је да се то чини и сваке суботе.

Ове пак суботе тако чинимо саборни и свеукупни помен, молећи се за сваког православног.

Божествени оци су знали да служење помена за уснуле, милостиње и службе чине упокојенима велико олакшање и то како чинећи за поједине упокојене тако и заједничким поменима. Зато одредише да се ово чини у цркви, јер се каже да су тако примили од самих светих апостола.

Тако вели и Дионисије Ареопагит, да бива корист души од тих помена. Тако кажу и многи други оци.

На пример, из повести Светог Макарија који је суву лобању Јелина безбожника нашао идући путем и питао је: да ли имају икада у аду осећај утехе? Лобања му је одговорила: Имамо велико олакшање када се молиш оче за уснуле. Овај отац је то много чинио и молио се Богу, желећи да сазна ако од тога бива икаква корист раније уснулима.

Па и Григорије Беседовник спасао је цара Трајана молитвом, а беше чуо од Бога да се никада за безбожнике не моли. Кажу да је тако и богомрског Теофила и царицу Теодору молитвама светих људи и исповедника од мучења избавио и спасао.

И Григорије Богослов је сматра за добро даривање за умрле у надгробној речи своме брату Кесарију.

Велики Златоусти у спису Филипљанима овако вели: Помислимо упокојенима корист, дајмо им велику помоћ, милостињама и приносима, јер то њима велико олакшање доноси и стичу изузетну корист.

Није се ово без разлога узаконило и предало Цркви Божијој од свемудрих ученика да у светим тајнама чини свештеник помен уснулима у вери. И даље: овим твојим делом постаћеш санаследник са потомцима и сродницима и твоје име ће бити записано код Судије, зато немој да презреш помињање сиромашних, јер сам ја и њихов јемац.

И Атанасије Велики каже: Да је неко и на ваздуху узнет и у правој вери скончао не ускраћуј му кандило и свеће, него призивајући Христа Бога, то му на гробу запали, јер то је угодно Богу и Бог ће много узвратити ономе ко то приноси.

Ако ли грешник умре, разреши га од његових греха, а ако ли праведник умре нека се дају прилози за њега.

Ако можда умре неки странац или убог па нема ко да се о томе постара, али Бог као праведан и човекољубив узвратиће и таквome због његовог сиромаштва једнаку милост, као што обично чини. Ко чини приносе за такве и сам добија учешће у награди Божијој, јер показује љубав ради спасења ближњег. Јер онај који другог помазује миром, као што је одређено и као што је предано, и самог себе замириши.

Ко ово не испуњава, биће свакако осуђен када буде други долазак Христа. Онолико колико чиниш за умрле имаћеш и сам користи, као што кажу и божествени оци: Ако неко и најмање добро учини биће уврштен међу вечно живе.

Ако и има неко много греха против целомудрија, но Божије човекољубље је веће од свега, као што нам говори и свето Писмо. Његово мерило и за добро и за гнусно дело је једнако, али је човекољубље изнад. Ако ли зла дела мало и претегну опет ће превагнути Божија доброта.

Нека се зна да се тамо сви међу собом знају, мада се и никада нису упознали (као што вели божествени Златоусти пишући у својој повести о богатоме и Лазару), али не на неки телесни начин.

Тамо су сви истог узраста и упознаће се сви од постања света гледајући очима душевним као што и Богослов у надгробној речи Кесарију говори: Тада ћу, браћо најдража, угледати Кесарија светлог као што ми се и много пута у сну јављао.

Атанасије Велики мада не говори овим речима кнезу Антиоху, али у слову о умрлима каже: Чак и пре свеопштег васкрсења даде се умрлим светима да познају један другог и

да се заједно веселе, а грешници се тога лишавају.

Светима и мученицима даје се да надгледају шта чинимо и да нас посећују. Тада ће сви познати једни друге када се буду открила скривена дела свију.

Нека се зна да и сада у неким посебним местима бораве душе светих, а одвојено пак душе грешника. Први се са надом радују, а други се пате у исчекивању. Ни свети још нису примили сва обећана добра, јер како каже божански апостол: Бог је нешто најбоље припремио нама и да не наследе то без нас.

Треба знати и то да они који падну у провалију или у огањ или у море или настрадају приликом разних катастрофа или од хладноће или глада, да то бива по наредби Божијој. То су Божије судбе и то се догађа једно по вољи или попуштењу Божијем, а друго ради претње и уцеломудрења другима.

Он све зна и све познаје и по Његовом промислу и по Његовој вољи се све догађа, као што вели Свето Еванђеље у причи о птицама.

Бог је одредио време трајања човечанства и унутар толиког времена, сем неких заједничких случајева смрти, одредио је толико различитих начина смрти да се претрпи: неко да се удави, неко да умре у старости, неко у младости.

Мада је на почетку била другачија заповест Божија, Бог који зна од почетка живот сваког појединца. Он својим промислом скраћује време живота човека и одређује начин смрти.

Василије Велики каже: И ако си намењен за живот, али земља јеси и у земљу ћеш и отићи.

Апостол пише Коринћанима, (зач.149.)па каже: Пошто се недостојно причешћују због тога су многи слаби и болесни и уснули су многи то јест умиру многи.

И Давид каже (Пс.103. и 38.): Да не изведеш мене у половину мојих дана и поставио си меру мојим данима.

А Соломон вели: Сине, поштуј оца твога и матер да дуго поживиш. И наставља даље: да не умреш пре времена.

И у Књизи о Јову (Јов.42) Бог говори Елифазу: Истребио бих вас, али нећу због Јова слуге мога какав се показује, због њега нећу ограничити живот.

Ако неко каже: Као границу живота подразумевамо вољу Божију, оно што одлучи све на корист устројава и како Бог хоће тако бива по његовом промислу и начин и време смрти.

Граница свачијег живота је, како каже Атанасије Велики, воља и промисао Божији. Овом речју и дубином твојих судби Христe људе исцељујеш.

А када се описује смрт Василија Великог говори наводећи: Велимо да је воља Божија граница живота живима и одређење живота умрлима. Ако ли је то одређено са животом, зашто се онда молимо Богу и за лекаре и за децу?

Треба знати ово: да се крштена дојенчад наслађују рајске хране, а некрштени и безбожници нити добијају ту храну нити геенску.

Када душа излази из тела не мари низашта овосветско, него се брине за оно што је тек очекује.

Неки овако тумаче помене душама:

Трећине чинимо јер се у трећи дан мења изглед умрлога. Деветину чинимо јер се тада распада тело, а остаје још само срце. Четрдесетницу дајемо јер тада и срце пропада.

И приликом зачећа човека тако бива: У трећи дан почиње рад срца, у девети се формира тело а у четрдесети човек добија коначни облик.

Ето, из тога разлога чинимо душама помен.

Владико Христe, настани међу твоје праведне душе упокојених и помилуј и нас, као једини бесмртан. Амин!